

CUỐI ĐƯỜNG NGOÃNH LẠI

Trương Chí Tiến

Giảng viên hưu trí - Khoa Kinh tế

Sau mấy ngày mưa, như được tắm mát, Nguyệt Quế rộ nở. Từng chùm hoa năm cánh trắng nở phả hương thơm ngát theo gió thoảng khắp hiên nhà. Cảm giác sáng khoái lâu lắm rồi mới có từ khi nghỉ hưu. Vậy mà cũng 10 năm. Thời gian đủ lâu để những tiếc nhớ lắng xuống, nhưng chưa đủ phai những kỷ ức trong tim. Phân vân hồi lâu, tôi dắt xe ra khỏi nhà. Đi. Chưa biết đi đâu. Đi cái đã. Theo thói quen tôi ra đường 3/2, rẽ phải như mọi khi. Lúc sau tôi nhận ra đây là con đường ngày xưa tôi đi dạy mỗi ngày. Cũng hay, tôi sẽ đi một vòng trường xem sao, khá lâu rồi. Nổi đuôi theo dòng người xe đông đúc, tôi đi một mạch tới khu 3 (*khu văn hóa*), nơi hơn 50 năm trước tôi bỏ ngõ bước vào cánh cửa trường đại học. Đứng bên căn phòng ngày xưa là giảng đường 1, nơi giảng dạy lý thuyết những môn chung của các lớp năm thứ nhất của 3 ngành Nông nghiệp, Sư phạm và Khoa học, bao ký ức xưa chợt sống dậy trong lòng. Tôi quay xe đi ra, giấu những giọt nước mắt đang rơi nhòe đôi kính lão.

Trên đại lộ Hòa Bình, tôi dừng khá lâu trước *Vietcombank Cần Thơ*, nơi ngày xưa đã từng là tòa viện trường của Đại học Cần Thơ. Chính nơi này tôi đã lãnh học bổng hằng năm và hoàn tất các thủ tục nhận việc tại trường. Cách đó không xa, nhà số 9 Phan Đình Phùng, nơi ăn nghỉ của giáo viên thỉnh giảng từ Saigon xuống dạy trong những năm đầu trường chưa đủ giảng viên cơ hữu (*nay là Vietinbank Cần Thơ*).

Theo đường 30/4 tôi về khu 1 (*khu Cái Răng*) nơi làm lễ đặt viên đá đầu tiên, đặt nền móng xây dựng trường, cũng là nơi làm *lễ xuất trường* cho khóa sinh viên đầu tiên. Vẫn còn đó những dãy nhà cao tầng từng là các giảng đường của khoa Luật, khoa Văn và khoa Nông nghiệp. Một phần khu này

hiện giao cho khoa Ngoại ngữ và trung tâm ngoại ngữ sử dụng, phần còn lại đang chờ kinh phí để tái thiết.

Hầu hết thời gian trong ngày tôi dành cho khu 2 (*khu Cái Khế*). Vừa qua cổng B, phía bên trái là tòa nhà bảy tầng hoành tráng với các trang thiết bị tiên tiến, đánh dấu bước phát triển mới của Trường vừa mới đưa vào sử dụng.

Cuối trục đường, là khoa Công nghệ nằm đối diện khoa Thủy sản và một block nhà 5 tầng sắp hoàn thành. Chẳng còn chút nào dấu tích của “*áp 49,50,51*” - dãy nhà tập thể cán bộ đã từng là nơi nương náu của gia đình tôi hơn 5 năm.

Thời tôi đi học, khu này chỉ có 2 dãy nhà trệt lợp fibro cement, trông ra đường 3/2, dùng làm lớp học, sau từng ấy năm vẫn còn lại một phần đang sử dụng. Đường xá thì nắng bụi, mưa sinh, gồ ghề những ổ voi ổ gà. Sau những năm 90 trường phát triển nhanh chóng để vươn mình trở nên tầm cỡ trong nước và khu vực. Những block nhà kiên cố, cao tầng lần lượt được xây nên cùng với việc hình thành các đơn vị đào tạo, nghiên cứu khoa học mới. Các khu ký túc xá sinh viên cũng được nâng cấp và xây mới cho tương ứng với số lượng sinh viên ngày càng đông của trường.

Khi quyết định ghi danh theo học Đại học Khoa học, Viện Đại học Cần Thơ vào năm 1970, tôi cũng chưa từng nghĩ cuộc đời mình lại gắn bó lâu đến thế với nơi này. Nhớ lại những ngày đầu tiên, biết bao điều lạ lẫm trong mắt một học sinh mới vừa đậu Tú tài. Thầy cô, cách dạy, cách học, bạn bè, giảng đường...rất nhiều thứ phải nhanh chóng thích nghi. Rồi cũng qua được 4 năm với vinh dự là thủ khoa của Đại học Khoa học. Một chặng đường mới mở ra trước mắt với nhiều thử thách phía trước. Phải nhanh chóng tìm việc làm phù hợp, hoặc là phải theo học bậc cao hơn để tiếp tục được hoãn động viên. Nghĩ thế nên tôi một mặt nộp đơn thi vào lớp Tiến sĩ đệ tam cấp khóa 1, mặt khác nộp đơn dự tuyển giảng viên của trường. Kết quả tôi thi đậu vào khóa học đồng thời trúng tuyển và trở thành giảng viên của ban Thực vật, Đại học Khoa học.

Đi làm nửa năm, công việc dần quen thì lịch sử sang trang mới: đất nước thống nhất. Ngày 30/4/75 nhiều người vui nhưng vẫn không ít người lo lắng. Cuộc sống sẽ ra sao, công việc có còn được tiếp tục nữa hay không. Rồi niềm vui đã xua tan những lo sợ, băn khoăn. Tôi và nhiều đồng nghiệp trong trường cũng dần thoát khỏi mặc cảm của những người được “*lưu dung*” để hòa chung vào hoạt động của Trường.

Giờ nghĩ lại, với bao khó khăn thiếu thốn gian nan của lúc đó, thật tình tôi cũng không hiểu sao mình có thể vượt qua được. Rất nhiều điều có thể kể về những hy sinh, mất mát và nghị lực phi thường của lớp người đã gắn bó với trường thuở ấy.

Sau 75 đến những năm đầu của thập niên 80 lớp học ngoài những block nhà cũ, trường xây dựng một loạt lớp học và nhà công vụ bằng tre lá. Một hai mùa đầu còn lành lặn nhưng sau vài năm, nhà bắt đầu dột, nắng mưa mặc sức nhảy múa trong lớp. Thôi thì trúng đâu tránh đó nhưng thầy trò không ai than van gì. Thuở ấy, thiếu ăn thiếu mặc, thiếu đủ thứ nhưng tình người không thiếu. Bạn bè, đồng nghiệp thầy trò ai cũng sẵn lòng giúp đỡ, san sẻ cho nhau cả vật chất lẫn tinh thần.

Ấn tượng rất sâu sắc trong tôi là khối cây xanh nhiều chủng loại được trồng trong trường. Đó là hàng cây thanh niên dọc trục chính từ cổng B, hàng Phượng vĩ hai bên đường dẫn vào ký túc xá và nhà học C1 trồng từ những năm 80. Sau đó là những hàng Cau vua, Sao, Dầu, Bàng, Bằng lăng, Giá Tị xen với các loài cây cho hoa đẹp như Hoàng hậu, Kèn hồng, Sứ trắng và nhiều loại cây mới du nhập sau này...Điểm tuyệt vời đó là những ao sen đang trổ hoa trắng muốt và hồng thắm. Khách đến thăm trường không sợ nắng nhờ rất nhiều cây xanh. Khách cũng chẳng ngại mỗi chân vì không thiếu những chiếc băng đá và băng gỗ đặt dọc đường dưới gốc cây rợp bóng mát. Thật là vừa mát lòng lại mát con mắt, nhất là mỗi dịp xuân về, hàng mai vàng trước Nhà điều hành đua nhau khoe sắc đón chào năm mới.

Mãi mê theo dòng hồi tưởng về ngày xưa, tôi suýt va vào một em chạy xe cùng chiều ngay lối rẽ vào khoa Kinh tế. Chưa kịp xin lỗi thì em nhận ra tôi. Tôi cũng nhận ra em, một học trò cũ, nay là đồng nghiệp, cùng bộ môn trong khoa. Em chào và hỏi tôi chắc hôm nay thầy rảnh và khỏe nên vô thăm khoa phải không. Tôi cười đáp lại rảnh thì có rảnh nhưng không khỏe lắm, ở nhà buồn, nên vào đây. Nào phải chỉ thăm khoa thôi mà tôi còn muốn gặp lại các em, sống lại không khí nồng ấm ngày còn đi dạy.

Em mời tôi uống cà phê ngay trong căn tin phía sau khoa. Bên ly cà phê đen thơm lừng, tôi ngồi yên nghe em kể chuyện đi dạy, chuyện sinh hoạt, chuyện vui buồn trong khoa. Tôi chỉ nghe và đôi lúc mỉm cười như khuyến khích em kể tiếp. Tôi muốn nghe em nói thật nhiều về cuộc sống thường nhật trong khoa, một thời tôi đã xem như là mái nhà thứ hai của mình. Dưới bóng mát của tàng cây, tiếng lũ chim ríu rít bên nhau thật vui tai. Tôi chú ý và thích nhất cặp chim cu đất rất dạn dĩ, trong bộ áo màu xám xanh xen đốm trắng khoan thai đi khắp sân, vừa đi vừa mổ xuống đất khi gặp sâu, kiến hay thứ gì ăn được. Chim sẽ ồn ào hơn, chúng sà xuống hàng chục con, nhảy nhót, tranh ăn rồi bất chợt ùa bay lên mất hút. Thành thạo cũng có đôi chích chòe than ghé lại góp vui. Đất lành chim đậu. Nhìn chúng vui vẻ bên nhau cũng vui mà cũng thấy nhớ.

Dạo tôi sắp nghỉ hưu, dịp 20/11 khoa tổ chức họp mặt. Ban tổ chức đề nghị tôi phát biểu cảm tưởng, dặn kỹ thầy không được khóc. Tôi hứa, nhưng khi nói được mấy câu thì cổ họng như nghẹn lại, không nói nên lời, mặc cho nước mắt cứ trào ra không ngăn được. Tôi xin lỗi và bước ra ngoài. Một em gái rụt rè đến bên cạnh, trao cho tôi một đóa hoa hồng rồi nói, vậy là thầy nghỉ rồi, tụi em sẽ không còn dịp học với thầy nữa, phải không. Tôi nhận hoa, cảm ơn em và nói thầy lúc nào cũng nhớ và sẵn lòng giúp đỡ các em khi các em cần đến. Em nhìn tôi, lí nhí cảm ơn rồi nói trong nước mắt, tụi em cũng nhớ thầy nhiều lắm. Thầy ráng giữ gìn sức khỏe, nhớ vào thăm khoa và thăm tụi em. Tôi về, đêm đó không ngủ được, cứ trần trọc mãi. Tình người một lần nữa khuấy động con tim. Nhớ có lần đi khám bệnh, lui cui dắt xe ra khỏi bãi,

tôi nghe tiếng mời mua vé số. Phản ứng theo thói quen, tôi xua tay nói không. Lúc đó em bán vé số nhận ra tôi, chào và hỏi han sức khỏe rồi quay đi. Sau đó tôi ray tút mãi, tự trách sao không mua cho em ấy mấy tấm vé số. Học trò tôi đùa vầy đùa khác, kể thành công, người thất bại. Rất dễ đọc được tin người thành đạt, còn kẻ sa cơ lỡ vận mấy ai biết mà còn nhớ đến. Nhớ chặng đường đã qua, nghĩ về những ngày sắp tới, nhớ những thứ đã quen mấy chục năm giờ không còn nữa. Nước mắt lại muốn trào ra.

Bước chân vào Đại học Cần Thơ, tập tễnh đi những bước đầu tiên năm 1970 đến khi tốt nghiệp 4 năm sau đó, rồi trở thành giảng viên đến nay đã hơn 50 năm. Cuối đường nhìn lại, điều luôn mãi ghi nhớ trong tôi là hình ảnh ngôi trường thân thương, ngày một lớn hơn, đẹp hơn, và vững mạnh hơn. Đi vắng một thời gian về thăm đã thấy khác. Dẫu nơi này nơi nọ có khi vầy khi khác, nhưng tình người với nhau luôn mãi mãi đong đầy. Càng hiểu hơn, thấm thía hơn khi tôi là một trong số ít người đã lăn lộn qua nhiều đơn vị trong trường vì nhiều lý do khác nhau. Ở đâu cuộc sống vẫn tươi vui, chan hòa tình người. Tôi mãi không hối hận và tự hào vì được học tập và công tác tại trường. Nếu có lần sau, tôi vẫn lựa chọn Đại học Cần Thơ để đi đến cuối cuộc đời, không tiếc nuôi./.